

Συντάκτης:

Ημερομηνία Δημοσίευσης: 09/07/2011

Νομοσχέδιο - τερατούργημα

Του Γιώργου Σταθάκη*

Αυτό που αφορά τους εμπνευστές του νομοσχεδίου είναι η διάλυση του και η δημιουργία μιας κατευθυνόμενης και οικονομικής επιχείρησης που θα προσφέρει μαζικά φτηνά πτυχία, αδιαφορώντας πλήρως για τις στοιχειώδεις μέριμνες περί επιστήμης, έρευνας, ή διαφάνειας.

Ποιοι είναι αυτοί που επιχειρούν να αναμορφώσουν την Ανώτατη Παιδεία είναι πάντα ένα αρχικό ερώτημα που προβληματίζει. Θα μπορούσε να είναι όντως καταξιωμένοι πανεπιστημιακοί με θετική θητεία στο δημοκρατικό πανεπιστήμιο. Θα μπορεί να είναι όμως και μια παρέα “αποτυχημένων” πανεπιστημιακών, αυτών που αδυνατούν να εκλεγούν ακόμα και πρόεδροι τμήματος. Ή θα μπορούσε να είναι μια παρέα “πετυχημένων” πρυτάνεων, με τη γνωστή συναλλαγή με τις φοιτητικές παρατάξεις, και που τώρα κόπτονται για ένα πανεπιστήμιο χωρίς αυτοδιοίκηση. Θα μπορούσε τέλος να είναι πανεπιστημιακοί με δάφνες στην επιστήμη τους, που όντως λόγω ιδεολογίας δεν θέλουν αυτό το βαρίδι του αρχέγονου δημοκρατικού πανεπιστημίου, αυτού του διαφωτιστικού προτάγματος, που θέλει το πανεπιστήμιο πεδίο ελεύθερης αναζήτησης επιστημονικών ιδεών και διαμόρφωσης δημοκρατικών πολιτών.

Η αγορά δεν χρειάζεται σίγουρα το δεύτερο και το πρώτο μπορεί να περιοριστεί σε λίγα κέντρα “αριστείας”, αφήνοντας το μαζικό πανεπιστήμιο να κάνει αυτό που κατ' αυτούς πρέπει, να προσφέρει δηλαδή κολεγιακού τύπου σπουδές. Αρκετές από τις ιδέες αυτές βρήκαν εξάλλου τον δρόμο τους στις συμφωνίες της Μπολόνια και αλλού.

Η αποκάλυψη των προσώπων που εδώ και μήνες κάνουν αυτή την κοπτοραπτική του νομοθετήματος και η αποκάλυψη των βιογραφικών τους θα ήταν ένα ενδιαφέρον εγχείρημα. Η δημοσιοποίηση της λίστας των πανεπιστημιακών των επιτροπών του ΠΑΣΟΚ θα έλυνε ένα μυστήριο. Με ποιους καλείται τελικά η πανεπιστημιακή κοινότητα της χώρας, οι 10.000 καθηγητές και οι 200.000 φοιτητές, να συζητήσουν;

Αυτό θα μπορούσε να λύσει και το μυστήριο της ουσίας του νομοσχεδίου.

Της περίφημης τριπλής κατάργησης.

α) Καταργεί τις εκλεγμένες διοικήσεις τμημάτων, σχολής, πανεπιστημίου, μαζί φυσικά με τα συμμετοχικά όργανα, Γενική Συνέλευση Τμήματος, Γενική Συνέλευση Σχολής και Σύγκλητο που έχουν όλες τις αποφασιστικές αρμοδιότητες (πρόγραμμα σπουδών, εκλογές μελών ΔΕΠ, ακαδημαϊκά θέματα, διοικητικά και οικονομικά θέματα).

Έτσι το πανεπιστήμιο αποκτά αρχές διοίκησης με “διευθυντικό δικαίωμα” και ιεραρχική διευθυντική δομή. Κάτι σαν τις εταιρείες.

β) Καταργεί το τμήμα ως βασική ακαδημαϊκή και διοικητική μονάδα. Όλα τα πανεπιστήμια του κόσμου είναι όμοια ακριβώς επειδή είναι οργανωμένα με βάση το τμήμα, δηλαδή τη βασική επιστήμη (φυσικά, μαθηματικά, οικονομικά, νομικά, ιατρική, μηχανικοί κ.ο.κ). Μάλιστα η αυτονόμηση μιας επιστήμης συνήθως ακολουθεί μια μακρά περίοδο επιστημονικού διαλόγου, πριν χωριστεί για παράδειγμα η βιολογία ή η επιστήμη των υπολογιστών. Το τμήμα δεσμεύει διαδοχικά το εκπαιδευτικό

και ερευνητικό έργο, λόγω του ενιαίου της επιστήμης διεθνώς, και φυσικά το επάγγελμα και τα συναφή δικαιώματα. Αντί για αυτό προτείνει σχολές και προγράμματα σπουδών, έννοιες αδόκιμες, “ελληνικές πατέντες” κολεγιοποίησης των πανεπιστημίων.

γ) Καταργεί τη δέσμευση της πολιτείας να χρηματοδοτεί τα πανεπιστήμια προκειμένου να ασκούν το διδακτικό (και ερευνητικό τους έργο). Τα πανεπιστήμια θα θέτουν στόχους, η υλοποίηση των οποίων θα φέρνει πόρους -δημόσιους πόρους εάν φέρνουν ιδιωτικούς, και αυτός ο συμπληρωματικός χαρακτήρας των δημόσιων πόρων θα ωθεί τους “λιγότερο ανταγωνιστικούς” στην πλήρη εξάρτηση από τους ιδιωτικούς ή τελικά στον αφανισμό. Το νομοσχέδιο έχει όντως “κρυφή ατζέντα”, που είναι τα δίδακτρα και τα αμοιβώμενα προγράμματα σπουδών και η σταδιακή συρρίκνωση της δημόσιας χρηματοδότης.

Η τριπλή κατάργηση δεν αφήνει περιθώρια διαλόγου. Διότι όλα τα άλλα είναι δευτερεύοντα. Το Διοικητικό Συμβούλιο θα μπορούσε να είναι ένα ελεγκτικό όργανο δίπλα στα εκλεγμένα όργανα που θα ασκούσε έλεγχο και θα διασφάλιζε ότι δεν γίνεται κατασπατάληση του δημόσιου χρήματος (όπως γίνεται στην Κύπρο και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης όπου εμφανίστηκε ο θεσμός). Οι εξωτερικές επιτροπές στις εκλογές μελών ΔΕΠ θα μπορούσε να είναι εισηγητικές επιτροπές, και όχι εκλεκτορικά σώματα (όπως είναι στην Κύπρο και σε πολλές χώρες της Ευρώπης). Η διαφάνεια του πανεπιστημίου θα μπορούσε να γίνει με τη θεσμική θωράκιση του. Τη νομοθέτηση δηλαδή των κανόνων που έχουν ήδη πολλά τμήματα της χώρας (οι διδάκτορες δεν μπορούν να εκλεγούν στο ίδιο πανεπιστήμιο, στα εκλεκτορικά δεν είναι επιτρεπτό να συμμετέχουν συν-συγγραφείς άρθρων, κ.ο.κ.).

Μα όλα αυτά και άλλα πολλά, δεν αφορούν τη βελτίωση και την επίλυση των προβλημάτων του ελληνικού πανεπιστημίου. Αυτό που αφορά τους εμπνευστές του νομοσχεδίου είναι η διάλυση του και η δημιουργία μιας κατευθυνόμενης και οικονομικής επιχείρησης που θα προσφέρει μαζικά φτηνά πτυχία, αδιαφορώντας πλήρως για τις στοιχειώδεις μέριμνες περί επιστήμης, έρευνας, ή διαφάνειας. Αυτές οι αξίες αποτελούν εξάλλου προνόμιο μόνο πανεπιστημιακών συστημάτων σε όλο τον κόσμο που τηρούν στο ακέραιο τις καταστατικές αρχές του δημοκρατικού πανεπιστημίου. Για τον λόγο αυτό και τα κοινά στοιχεία είναι αυτά που κυριαρχούν είτε πρόκειται για το Πολυτεχνείο της Τεχεράνης, το Μετσόβιο ή το MIT. Οι επιστήμες είναι διεθνείς, τα τμήματα προάγουν μία κοινή επιστήμη, και τα τμήματα είναι αυτοδιοικούμενα. Μπορεί στην Τεχεράνη το καθεστώς να θέλει να ελέγξει το πανεπιστήμιο, στην Ελλάδα λίγο λιγότερο, στην Αμερική καθόλου. Αλλά σε κάθε περίπτωση με το τμήμα στη θέση του και το αυτοδιοικούμενο των πανεπιστημίων να αποτελεί τον κοινό κανόνα, ο “έλεγχος” έχει περιορισμένα όρια κατά την άσκηση του. Χωρίς το τμήμα και το αυτοδιοίκητο, όλα είναι δυνατά.

* Ο Γ. Σταθάκης είναι αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης